

kunst van vooruit zien

Boekmanstichting
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam

Boekmanstichting-Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel.: 6243739

Amsterdam, 20 juni 2003

Geachte mevrouw Nooijen,

In de maanden april en mei heeft Kunst van Vooruitzien een vijftal sessies georganiseerd over belangrijke thema's rond Kunst en Cultuur in Amsterdam en hieropvolgend vond op 26 mei jl. de slotbijeenkomst 'de Culturele Toekomst van Amsterdam' plaats.

Op basis van de reacties en opmerkingen hebben wij een manifest opgesteld, bestemd voor het Gemeentebestuur en de Amsterdamse Culturele Instellingen, dat wij u hierbij doen toekomen. Wij hopen dat wij hiermee een bijdrage kunnen leveren aan de brede discussie rond Kunst en Cultuur, die op dit moment in de hoofdstad plaatsvindt. En vanaf nu wordt het: van praten naar doen....!

Met vriendelijke groeten,
Kunst van Vooruitzien

Yoen Albrecht
Pierre Ballings
Michiel Buchel

Erik Gerritsen
Stephen Hodes
Freek Ossel

Boekmanstichting-Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel.: 6243739

kunst van vooruit zien

MANIFEST KUNST VAN VOORUITZIEN

VAN PRATEN NAAR DOEN...

Drie jaar zijn verstreken sinds ex-burgemeester Schelto Patijn de stellingen over de kracht van de kunst in Amsterdam aan de deur spijkerde. Sindsdien is in het gesprek hierover in de stad veel ten goede gekeerd. Wie nu het belang van leefklimaat, economie, sociale cohesie, diversiteit en toerisme van de stad verbindt met het belang van het bestaan en de vernieuwing van kunst en culturele instellingen, mag rekenen op een begrijpende blik en een luisterend oor. De creatieve stad is meer dan een mooi verhaal; het is de waarheid. Vele onderzoeken bewijzen dat. Organisaties uit onverdachte hoek als de Kamer van Koophandel en MKB Amsterdam onderschrijven het. Maar niet alle stadsbestuurders lijken daar in woord en gebaar van doordrongen te zijn. De bezuinigingsvoorstellen voor de cultuursector houden begrijpelijk de gemoederen bezig. Toch blijven in goede en minder goede tijden keuzes noodzakelijk. Het is juist nu tijd om het verhaal extra kracht bij te zetten door daden vanuit deze visie; op basis van goede ideeën en blijvende aandacht investeren in de cultuur van de stad. Dat is ons vertrekpunt.

Kunst van Vooruitzien is een initiatief van betrokken burgers, bedrijfsleven en personen uit het kunstleven. Wij hebben in de afgelopen maanden in vijf werksessies en een werkconferentie deskundigen van binnen en buiten Amsterdam en van verschillende terreinen bevraagd over hun ideeën. Dit manifest is onze bijdrage: een programma voor de stad, onderverdeeld naar de ontwikkelterreinen: talent, publiek en het profiel van de (wereld)stad. Wij richten ons hierbij op voorwaarden scheppen, infrastructuur verbeteren met het oog op de lange termijn. Dat gaat verder dan gesubsidieerde kunst. Het strekt zich uit over de hele “creatieve industrie” van Amsterdam. Dat is wellicht minder spannend dan nieuwe productie X of nieuwe voorziening Y. Het is wel hard nodig voor het belang van de kunst en de meerwaarde voor de stad. Daarbij moeten we altijd voor ogen houden dat kunst een waarde op zich heeft. Goede kunst maakt van de toeschouwer een kritische beschouwer. Dat alleen al is in deze tijd hard nodig.

Dit zijn onze wensen...

KUNSTTALENT VOEDT LEEFKLIMAAT

Stimulering en groei van (jong) talent is van levensbelang voor de ontwikkeling van Amsterdam. Het onderscheidt ons van andere steden. Het is een stedelijke klimaatfactor die zich niet laat uitdrukken in indexen en cijfers. Je merkt het pas als het er niet meer is. Amsterdam heeft gelukkig veel jong talent met een goede opleiding. We missen wel een infrastructuur om talent na een veelbelovende start op eigen kracht verder te brengen. De rafelranden en vrijplaatsen in de stad zijn belangrijk, maar talent kent vele verschijningsvormen die op een andere, meer “zakelijke” manier opereren. Ze maken gebruik van ICT, vormen kleine bedrijven en maken gemakkelijk de oversteek van reclame naar hoge kunst. Zij hebben een andere “ruimte” nodig. De gemeente stimuleert deze ontwikkeling. De culturele instellingen worden verleid jong talent in huis te nemen. Ook stadsdelen leggen een brug naar de ontdekking van nieuw talent. Zó zouden we het willen.

Gemeente, toponderwijsinstellingen en bedrijven maken een aansluiting die echt talent in staat stelt na de start een stap verder te maken. Een fors deel van het talent heeft daar grote behoefte aan.

- We gebruiken onderwijs als katalysator voor kunst: aandacht voor excellente opleidingen in de brede sfeer van nieuwe media, film, mode, design, vormgeving.
- Het wordt voor kunstinstanties aantrekkelijk gemaakt jong talent in huis te nemen. Denk daarbij aan meester – gezelschap systemen in theatergezelschappen. Verschillende constructies zijn denkbaar.
- Geef durfsubsidies aan jong talent los van het kunstenplan. Help ze de weg te vinden; geef professionele begeleiding; zet ze in bij de ontwikkeling van nieuwe stadswijken.
- Onderzoek en – waar mogelijk – kap het woud aan regels voor de entree op de kunstmarkt. Denk daarbij aan de toepassing van ARBO, visaregelingen voor buitenlands talent en het regenwoud aan gemeentelijke vergunningen. Stop het ontmoedigingsbeleid voor (buitenlands) talent. Geef ademruimte. Kijk naar inspirerende voorbeelden zoals de campus in Kopenhagen.
- Doe actief aan talentspotting via buurttheaters en maak stadsdelen mede verantwoordelijk. Vraag theateervoorzieningen (w.o. werkplaatsen) stadsdelen te adopteren. Zij hebben al de faciliteiten in huis.
- Stimuleer op creatieve wijze excellent (jong) talent uit verschillende disciplines (bijv. design, nieuwe media, cultuurmanagement, mode). Dat hoeft zeker niet alleen met “ouderwetse” prijzen, maar het kan ook in de vorm van extra faciliteiten en aandacht. Werk daarbij samen met het bedrijfsleven en de particuliere fondsen.

MEER EN DIVERS PUBLIEK MAAKT EEN BRUISENDE STAD

Kunstconsumptie is niet alleen een zaak van de happy few en de Amsterdammers met grijze slapen. We laten nog een potentieel liggen. Binnen Amsterdam zijn jongeren en een diversiteit aan groepen die zouden willen deelnemen aan de stadscultuur maar dat nog nauwelijks doen. Regionaal kunnen nog meer stadsbezoekers verleid worden tot bezoek aan een culturele instelling (de groep die andere dingen wil moet je natuurlijk met rust laten). Veel waardevols vindt plaats in Amsterdam. Velen erkennen dat dat beter kan, minder brokkelig, versnipperd en in afgesloten circuits. We concentreren ons te veel op nieuwe dingen erbij en te weinig op samenwerking. Dat gaat niet automatisch; daarvoor is een basis nodig die begint bij kennis en eindigt bij meer geïnteresseerde bezoekers. Om te voorkomen dat op verschillende plekken in de kleine kunstorganisaties het spreekwoordelijke wiel wordt uitgevonden, moet je een flexibele infrastructuur maken. Niet iedereen heeft daarbij dezelfde opgave.

- Het begint bij kennis en ervaring delen tussen culturele organisaties maar ook met andere sectoren. Het doel is publieksonwikkeling. Kennis over best practices, intervisie in groepsverband, succesvolle experimenten. Dat gebeurt nu weinig en incidenteel.
- Het gaat ook over kennis krijgen; weten waar je het over hebt. In vergelijking tot andere steden (zeker in het buitenland) weten we nauwelijks op Amsterdams niveau iets over ons publiek en ook het “niet publiek”. Er moet een actuele, continue en verfijnde cultuurbarometer voor de stad komen.
- Sleutelpersonen en organisaties kunnen helpen onze bekendheid te vergroten bij het aankomend publiek. Laagdrempelig beginnen, interesse kweken op het niveau van wijkvoorzieningen.
- Via panels en andere redactieformules groepen bij de productie betrekken. Ontmoetingsplekken maken: zichtbaar zijn op andere locaties, andere openingstijden. Er is veel te leren van het bedrijfsleven vooral in de sfeer van de jongerenproducten.

AMSTERDAM: STERK CULTUURMERK

Marktonderzoekers en brandingdeskundigen vertellen ons dat Amsterdam een “merk” is: de creatieve stad die statuur en vitaliteit uitstraalt. In Nederland is Amsterdam no.1 op cultuurgebied, vooral bepaald door cultureel erfgoed en cultuuramusement. In Europees opzicht hebben we flinke concurrentie (o.m. Barcelona, Berlijn, Kopenhagen). We staan nog steeds voor een tolerant imago en een hoog cultureel aanzien, maar ook voor een stad van culturele gevestigde orde. Amsterdam is een sterk cultureel merk. Om dat te blijven is meer inspanning en onderscheidend vermogen nodig. We moeten af van zelfingenomenheid, ingekeerdheid en de non-samenwerking die hoort bij de versnippering. Er zijn genoeg kansen die in sommige gevallen met het bedrijfsleven en gemeente (EZ/Cultuur) kunnen worden benut. Maak cultuur tot het speerpunt voor het aanprijzen van de stad. Vele afzonderlijke instellingen zullen moeten meewerken, maar kunnen deze vorm van samenwerking niet uit zichzelf opbrengen. Hoe kunnen we groter denken en opereren?

- We zijn trots op onze culturele verworvenheden en instellingen. We benoemen bestaande en nieuwe ontwikkelingen tot iconen van Amsterdam (van Het Muziektheater tot Rietveld Academie, van Cosmic tot Bijlmer Breathing). Amsterdam wordt weer een tolerante, bruisende stad. We moeten af van de al te nette aangeharkte paden.
- We baten de culturele intimiteit van de stad uit: een bijzondere variëteit en diversiteit op fietsafstand, gecombineerd met gastvrijheid voor (buitenlandse) kunstenaars.
- We maken afspraken met andere Randstadsteden ter voorkoming van concurrentie en ter bevordering van synergie.
- We zoeken (weer) actief contacten met het bedrijfsleven onderscheiden naar branches met natuurlijke affiniteit (creatieve commerciële industrie) en grote, toonaangevende bedrijven in de stad. We willen een actieve rol spelen in organisaties als de Kamer van Koophandel.
- We voeren samen met andere koepelorganisaties (zoals het Amsterdams Uitburo, de Amsterdam Tourist Board) over meerdere jaren intelligente, strategisch doordachte en goed voorbereide promotieactiviteiten uit voor Amsterdam, regio en buitenland met als doel imagoverbetering en behoud. Dat doen we op een passende Amsterdamse wijze: eerder fluisteracties en mond-tot-mond reclame dan dichtgetimmerde, dure en grote campagnes. Dit alles moet bijdragen aan een meer aantrekkelijke stad voor nieuw talent en meer publieksbezoek.

MAAK HET MOGELIJK

Een Deltaplan voor ons programma is niet nodig. We moeten bestaand geld anders inzetten en alert zijn op combinaties met financieringsbronnen elders. Het Amsterdams stadsbestuur moet daarbij het voortouw nemen, aangevoerd door een delegatie uit het College. Het gaat immers om een gemeentebreed belang en zonder de gemeente lukt het niet. Promotie activiteiten maken ook gebruik van geldbronnen bij gemeente en bedrijfsleven. Stimulering van jong talent kan samen met een cultuurbetrokken deel van het bedrijfsleven van de grond komen. De gemeente pakt haar verantwoordelijkheid voor monitoring van de culturele instellingen en stelt dit als normale subsidievoorwaarde vast. De gemeente kan ook de kanalen openen voor samenwerking met het onderwijs. Door “pooling” van grotendeels bestaande fondsen breng je een basisbedrag bijeen voor de plannen, aangevuld door bedrijfsleven en landelijke overheid. De tijd is rijp.

De culturele wereld zelf zal ook in het geweer moeten komen. Men moet erkennen dat – ondanks alle goede bedoelingen – het niet gelukt is om als afzonderlijke instellingen een vuist te maken. Dat is geen schande. De kunstwereld is vergelijkbaar met het midden en kleinbedrijf.

Tegelijkertijd is gemeenschappelijk optreden wel hard nodig. Een groot deel van de voorstellen kan alleen tot stand komen als 1 organisatie namens de kunstsector (en het liefst nog breder) opereert als culturele ontwikkelingsorganisatie voor de culturele sector met een breed pakket. Een dienstverlenend orgaan voor kennisdeling en uitwisseling; een platform voor overleg; 1 adres voor het bedrijfsleven en 1 aanspreekpunt voor collectieve, culturele marketing in de stad. Dat kost een beetje, maar levert een hoop op voor de stad.

Het ene kan niet zonder het ander. Zonder een versterking van de organisatie van de culturele wereld, zal het stadsbestuur niet in actie komen en omgekeerd. We moeten elkaar uitdagen. Laten we dus maar eens beginnen...

Kunst van het Vooruitzien,

Yoeri Albrecht
Pierre Ballings
Michiel Buchel

Erik Gerritsen
Stephen Hodes
Freek Ossel

Bijlage

- Lijst deelnemers werksessies en werkconferentie

Deelnemers discussiebijeenkomsten/slotconferentie

mevrouw S. Akkaya	Beleidsmedewerker Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling
de heer T. Anders	Creatief directeur VBAT Enterprise
mevrouw N. Azough	Programmamaakster
de heer M. Baba	Directeur MEX-IT Intercultureel Management
de heer H. Beerda	Directeur Consult Brand Strategy
de heer P.P.A. Beerkens	Algemeen directeur Nierstichting Nederland
mevrouw P. van den Berg	Directeur Theater de Engelenbak
de heer G. Boogaard	Programmamanager Cultuur, Stichting DOEN
de heer D. Bouw	Hoofd Communicatie Joods Historisch Museum
de heer Th. R. Bremer	Jurist
de heer E.H. van Bruggen	Booij en Van Bruggen
mevrouw L.M.H. Coelwij	Hoofdconservator Stedelijk Museum
mevrouw D.M. Chouchena	Directeur QRA Advies en Ontwikkeling
de heer D. Cohen	Creatief directeur Lowe
de heer M. Daamen	Directeur Stadsschouwburg Amsterdam
mevrouw A. Demeester	Directeur W139
de heer R. Dwars	Senior beleidsadviseur Kamer van Koophandel Amsterdam
mevrouw M. Generé	Hoofd publieksontwikkeling, Rotterdam Festivals
mevrouw J.L. Gerritsma	Vennoot Andersson Elffers Felix
de heer E. van Ginkel	Plaatsvervangend directeur Prins Bernard Cultuurfonds
de heer T. van Grootheest	Directeur Rietveldacademie
de heer H. Grosveld	World Cities Research
mevrouw T. Hermans	Uitgeverij Uitgeverij Augustus
de heer R. Hoogendoorn	Directeur strategische projecten ING Vastgoedontwikkeling
de heer F. Houterman	Voorzitter MKB
de heer J. Idema	Adviseur LA Group
de heer Van Iersel	Museum Boijmans Van Beuningen
de heer G.M. Jongerius	Adjunct-directeur Koninklijk Concertgebouworkest
mevrouw M. Kho	Adviseur i-Nova
mevrouw E. de Klerk	Projectontwikkeling NDSM-Werf / St. Kinetisch Noord
mevrouw E. de Klerk	Ecorys-Kolpron
mevrouw R. Kohnstamm	Publicist
mevrouw P.W. Kruseman	Voorzitter directieoverleg ACI
mevrouw A. ter Laak	Douwe Egberts
de heer E.E. van der Laan	Kennedy van der Laan Advocaten
de heer J. Leerdam	Tweede Kamerlid PvdA
mevrouw A.E.B. Lekkerkerker	Programmeur Stadsschouwburg Amsterdam
mevrouw N. Luttels	Zakelijk leider Orkater
mevrouw N. Mabrouk	Euromed Foundation for intercultural dialogue & exchange
mevrouw E.M. Merckx	Directie/interieurarchitect Merckx + Girod B.V
mevrouw T. Metz	NRC Handelsblad
de heer B. Mulder	Directeur De Informatie Werkplaats
de heer J.B. Mulders	Zakelijk directeur Het Nationale Ballet/Het Muziektheater
mevrouw M.A. van Oordt	Cultuuranalist Capita
de heer W.J. van Oorschot	Directeur Uitgeverij Van Oorschot
de heer P. van Os	Hoofd Kunst en Cultuur redactie De Groene Amsterdammer
mevrouw S. Oxenaar	Lloyd Hotel
de heer R. Payer	General Manager, Hilton Amsterdam
de heer R. Ramakers	Directeur Droog Design
de heer R. Rienstra	Directeur Van den Ende Foundation
mevrouw M.A. Rümke	Voorzitter bestuur ITS (Internationaal Theaterschoolfestival)
mevrouw L. Rytterstijg	Analyst Consult Brand Strategy
de heer P. Santa	Artistiek / zakelijk directeur Amsterdam Symphony Orchestra
de heer R. Samkalden	Voorzitter bestuur AFK
mevrouw M. Schok	Directeur Bureau Stadspas
mevrouw T. Schreurs	Regisseur Anna Productions
mevrouw M. Schoenmakers	Nederlandse Film en Televisie Academie
de heer J.W. Schrofer	Algemeen directeur Rijksacademie van Beeldende Kunsten
de heer J. Slot	Hoofd Onderzoek en Beleidsinformatie O+S
de heer A.V.J.M. Sonnen	Directeur Het Theaterfestival
de heer I.L.H. Sorko	Zakelijk Leider Cosmic Theater
de heer F. Spangenberg	Algemeen directeur Motivaction, Research & Strategy

de heer W.P. Spies
mevrouw M.C. Stikker
mevrouw O.G.M.J. Tamineau
de heer Ph. van Tijn
de heer M. Timmer
de heer P.P. Tordoir
de heer P. Treumann
de heer J. W.A. van Veen
de heer F.M. Verbeek
de heer L.A.J.M. Versteijlen
de heer L. Vis
de heer A. Wagenaar
de heer W. Wentzel
de heer K. de Wilt
mevrouw E. van Zanten

Directeur D'Arts
Directeur Waag Society
Directeur Stichting Amsterdam Promotion
(Kunst)bestuurder
Artistiek Leider Gasthuis Werkplaats & Theater
Dir. beleidsadvisering Kamer van Koophandel
Oud-wethouder Kunstzaken
Managing director Holland Festival
Managing Director PRO ART
Directeur projectontwikkeling Noord, Kristal N.V
Directeur Sweelink Conservatorium
Satori Strategy
Directeur, Stichting Bekijk 't
Freelance journalist/bladenmaker
Hoofd Kunstzaken Stichting LUMC